

РІВНЕНСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ГУМАНІТАРНИЙ УНІВЕРСИТЕТ

**ОНОВЛЕННЯ ЗМІСТУ, ФОРМ ТА
МЕТОДІВ НАВЧАННЯ І ВИХОВАННЯ
В ЗАКЛАДАХ ОСВІТИ**

Збірник наукових праць

Наукові записки
Рівненського державного гуманітарного університету

Випуск 15 (58)

Заснований в 1996 році

Рівне – 2017

ББК 74.20

О - 59

УДК: 37: 371: 372: 373: 374: 376: 378: 379

Оновлення змісту, форм та методів навчання і виховання в закладах освіти: Збірник наукових праць.

Наукові записки Рівненського державного гуманітарного університету. Випуск 15 (58). — Рівне: РДГУ, 2017. — 218 с.

Збірник наукових праць містить статті з компетентнісного підходу в загальній та вищій освіті, оптимізації процесу навчання української та іноземних мов, лінгводидактики, використання інноваційних освітніх технологій у дошкільних, загальноосвітніх і вищих навчальних закладах.

Матеріали можуть бути корисними для науковців, практичних працівників, вихователів та вчителів, викладачів та студентів вищих навчальних закладів.

РЕДАКЦІЙНА КОЛЕГІЯ:

Головний редактор:

Вербець Владислав Володимирович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Заступник головного редактора:

Янцур Микола Сергійович – кандидат педагогічних наук, професор (відповідальний редактор) (Рівненський державний гуманітарний університет).

ЧЛЕНИ РЕДАКЦІЙНОЇ КОЛЕГІЇ:

Бех Іван Дмитрович – доктор психологічних наук, професор, дійсний член НАПН України (Інститут проблем виховання АПН України);

Безкоровайна Ольга Володимирівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Войтович Ігор Станіславович – доктор педагогічних наук, професор (Національний педагогічний університет ім. М.П. Драгоманова);

Грицай Наталія Богданівна - доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Дем'янчук Анатолій Степанович – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АНВШ України (Міжнародний економіко-гуманітарний університет ім. академіка Степана Дем'янчука);

Карпенчук Світлана Григорівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Коваль Ганна Петрівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Литвиненко Світлана Анатоліївна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Лісова Світлана Валеріївна – доктор педагогічних наук, професор, дійсний член АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Малафійк Іван Васильович – доктор педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Павелків Роман Володимирович – доктор психологічних наук, професор, дійсний член Академії наук вищої школи України (Рівненський державний гуманітарний університет);

Пелех Людмила Романівна - доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Пелех Юрій Володимирович - доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Петренко Оксана Борисівна – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Потапчук Тетяна Володимирівна - доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Руденко Володимир Миколайович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський інститут слов'янознавства Київського славистичного університету);

Романишина Наталія Василівна - доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Сверлюк Ярослав Васильович – доктор педагогічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет);

Тищук Віталій Іванович – кандидат педагогічних наук, професор, член-кореспондент АПСН (Рівненський державний гуманітарний університет);

Ямницький Вадим Маркович – доктор психологічних наук, професор (Рівненський державний гуманітарний університет).

Затверджено Вченою радою Рівненського державного гуманітарного університету (протокол № 4 від 30.03.2017 р.).

Збірник затверджений ВАК України як наукове фахове видання, в якому можуть публікуватися результати дисертаційних робіт на здобуття наукового ступеня доктора і кандидата наук з педагогіки (постанова Президії ВАК України №1-05/7 від 9.06.1999 р. та додатки до постанови ВАК України від 11.10.2000 р. № 1 – 03/8 і від 30.03.2011 р. № 1 – 05/3).

За достовірність фактів, дат, назв і т. п. відповідають автори статей. Думки авторів можуть не збігатися з позицією редколегії. Рукописи рецензуються і не повертаються.

Адреса редакції: 33028 м. Рівне, вул. Пластова, 39, Рівненський державний гуманітарний університет.

ISBN 966 — 7281 — 10 — 7.

© Рівненський державний гуманітарний університет, 2017

Ключевые слова: эстетическое воспитание, младшие школьники, национальный песенный фольклор, компетентность.

A.L. VLADIMIROVA. AESTHETIC EDUCATION OF YOUNGER SCHOOLBOYS BY MEANS OF NATIONAL FOLK SONGS AS ONE OF SPECTRA LIFE COMPETENCE

The summary. The article deals with the materials of an experience of the aesthetic-musical education of students by means of national folk songs, as well as the analysis of the existing practice of organizing of the educational process in elementary school, which proves that the lessons of musical art are intended to form the spiritual culture of the person in close contact with the culture of the people. This plays an important role the use of national folk songs. Without the knowledge of certain traditions, heritage, which have developed historically (song, dance, instrumental culture of Ukraine), it is impossible to educate developed, creative, competent person who should become an expert, creator and admirer of the national folk songs.

Key words: aesthetic education, young students, national folk songs, competence.

Рекомендовано до друку.
Д-р пед. наук, проф. Т.В. Потапчук.
Одержано редакцією 22.02.2017 р.

УДК: 373. 3. 016: 003 - 028. 31

Т.Б. СУРЖУК

**ІНДИВІДУАЛЬНИЙ І ДИФЕРЕНЦІЙОВАНИЙ ПІДХОДИ
ДО ФОРМУВАННЯ НАВИЧКИ ЧИТАННЯ ПЕРШОКЛАСНИКІВ**

Резюме. У статті обґрунтовано необхідність застосування індивідуального та диференційованого підходів до формування навички читання першокласників. Доведено, що прогнозуванням труднощів, урахуванням їх під час засвоєння навчального матеріалу, добором різнорівневих завдань, посиленням для виконання, створюються сприятливі умови для оволодіння учнями навичкою читання. Зосереджено увагу на відповідній адаптації способів керівництва навчально-виховним процесом під час опрацювання букварних текстів на уроці читання в першому класі.

Ключові слова: індивідуальний підхід, диференціація змісту навчального матеріалу, індивідуально-диференційоване навчання, рівні навчально-пізнавальної активності учнів, варіативні завдання.

Реформуванням національної освіти передбачається перехід від «навчання усіх усього» до оволодіння кожним учнем навчальними досягненнями на такому рівні, що дозволяє йому успішно вчитися далі, застосовувати набуті знання і вміння у власному досвіді.

В нових соціальних умовах розуміння сутності особистості дитини, природи її розвитку індивідуальний підхід до організації навчального процесу стає провідним фактором [3]. Ним передбачається врахування співвідношення внутрішньої та зовнішньої мотивації учіння, диференціація змісту навчального матеріалу відповідно до рівнів навчально-пізнавальної активності учнів, оптимальне поєднання групових та індивідуальних форм роботи у навчальній діяльності. Індивідуально-диференційоване навчання читати – це відповідна організація навчально-мовленнєвої діяльності молодших школярів, що відбувається з урахуванням індивідуальних особливостей дітей через доцільні способи керівництва навчально-виховним процесом [2; 4].

Про особливості навчання дітей читати, використання доцільних підходів, методів, прийомів і засобів свідчать роботи К. Ушинського, В. Сухомлинського, Ш. Амонашвілі, М. Вашуленка, О. Вашуленко, О. Джебелей, А. Ємець, Л. Іванової, Г. Коваль, С. Логачевської, В. Мартиненко, В. Науменко, М. Наумчук, О. Савченко, Ю. Гільбуха, Л. Занкова та інших вчених-педагогів. Аналіз праць сучасних дослідників підтверджує ефективність керівництва процесом учіння і розвитку здібностей школярів. Мають бути створені такі умови навчання, за яких можливе врахування вікової та індивідуальної своєрідності кожного учня.

У програмі для середньої загальноосвітньої школи чітко визначена потреба глибокої індивідуалізації навчання [5]. Учитель має забезпечити достатнє навантаження тим учням, які певною мірою вміють читати й писати та надати індивідуальну допомогу менш підготовленим. Саме це вимагає застосування диференційованих завдань, завдань на вибір, врахування в оцінюванні навчальних досягнень (спосіб читання, правильність, темп, виразність) характерологічних особливостей учнів.

Практика школи підтверджує актуальність проблеми індивідуалізації та диференціації навчання. **Метою статті** є дослідження необхідності застосування індивідуального та диференційованого підходів до формування навички читання першокласників. Діти, що приходять у перші класи, мають різний рівень підготовки. Частина з них уже вміє і хоче читати, достатньо початківців, які успішно вчать читати чи вже частково оволоділи вмінням; є діти, які знають усі букви, але читають непродуктивно – по буквах. Проте є серед першокласників і зовсім не підготовлені – не знають навіть букв. Є відмінності в дітей у сформованості мовленнєвого слуху і правильного говоріння. У класі з різнорівневою підготовкою учнів учитель вирішує завдання на: вирівнювання технічного і якісного боків читання першокласників, створення таких умов навчання, що забезпечать кожній дитині розвиток її потенційних можливостей. Реалізація поставлених завдань здійснюється через фронтальну, індивідуальну, групову форми роботи за підручником та навчальними посібниками до них.

© Т.Б. Суржук, 2017

Школярі по-різному оволодівають навичкою читання: одні швидко, безболісно, інші з труднощами, повільно. У процесі формування техніки читання важливо тримати під контролем мислення, мовлення, сприймання, пам'ять; спиратись на слуховий і зоровий аналізатори. Беручи до уваги різний ступінь сформованості цих параметрів у першокласників, під час формування різнорівневих груп для здійснення індивідуального підходу у навчанні, враховуються: 1) вміння читати; 2) ступінь мовного розвитку (фонетичне і зорове сприймання, словниковий запас, словесно-логічне мислення).

Для врахування зазначених особливостей дітей та створення сприятливих умов для творчого зростання кожного учня особливо актуальною стає проблема диференційованого навчання. Організацією такого навчання передбачається диференціація змісту навчального матеріалу для учнів з різною підготовкою. Матеріал для читання, що вміщений на сторінках Букваря у межах теми чи окремого уроку, може бути використаний для сильніших дітей як стимул їхнього розвитку, а слабшим – полегшити засвоєння програмного мінімуму. Адже у добірї змісту одночасно враховані принципи науковості, доступності, систематичності роботи.

Виникає необхідність поділу класу на порівняно однакові за рівнем навчання групи. Враховуючи неоднакові досягнення першокласників у оволодінні способами та правильністю читання, ступенем мовного розвитку, учнів можна розподілити на три тимчасові групи.

Діти I групи потребують значної допомоги вчителя. Читають по буквах. В них порушене сприйняття звуків, нечітка артикуляція окремих звуків. Вони помиляються у побудові речень, узгодженні слів у роді, числі. Не знають значень запропонованих слів або неточно пояснюють їх. У переказі не відтворюють загальної структури розповіді. Учні II групи частково потребують допомоги вчителя. В цих дітей переважає поскладовий спосіб читання. Ступінь мовного розвитку середній. Припускаються помилок у вимові 1-2 звуків. Вміють словесно описати предмет. Під час переказу зберігають загальну структуру розповіді. Можуть помилятися у побудові речень. Змінюють звукову структуру мовлення (уповільнений або прискорений темп, недотримання пауз). Першокласники III групи читають словами і складами. Мають відповідний ступінь мовного розвитку. У дітей всіх трьох груп спільним є відставання у формуванні способів читання та правильності.

Учні першої групи, які читають буквами, об'єднуємо для формування навички плавного поскладового читання. Працюючи з дітьми другої групи, домагаємося, щоб вони читали словами. А учнів третьої групи вчимо логічно правильному прочитуванню будь-якого типу простого речення. Під час становлення продуктивної навички читання учні мають оволодівати вмінням розуміти зміст прочитаного. Тому для всіх першокласників важливе усвідомлення завершеності висловлювання, що виявляється у смисловій виразності.

Застосовуючи індивідуально-диференційований підхід у навчанні читати, вчитель з перших кроків дбає про всі якості читання і не переходить до формування швидкості, поки не забезпечить правильності читання. Учні в процесі роботи привчаються бачити самих себе: визнають власні помилки, аналізують успіхи, відчувають що можна стати кращими. [6]

Варто зазначити, що протягом навчального року поступово відбувається перехід учнів з однієї умовної групи в іншу. Це залежить від різного темпу розвитку зорово-слухових зв'язків, формування способу і правильності читання в одних учнів, долання невпевненості у своїх силах, уповільнення або прискорення темпу роботи – в інших.

Отже, метою впровадження індивідуально-диференційованого навчання читати на початковому етапі формування навички є формування способу читання цілими словами та правильності в поєднанні з розумінням. Прогнозуванням труднощів, врахуванням їх під час засвоєння різного навчального матеріалу, добором відповідних вправ, посилення для виконання, створюються сприятливі умови для оволодіння першокласниками вмінням читати.

Опрацювання тексту букваря проводимо за двома варіантами. Учитель пропонує учням виконувати певний варіант: завдання першого варіанта для тих, хто добре читає (учні 3, частково 2 групи), другого – для тих, хто тільки опановує цей процес (учні 1, частково 2 групи). Учні можуть об'єднуватися в групи за вмінням здійснювати навчальні дії. Ступінь самостійності дитини стає ознакою диференційованої роботи [4, 48].

Навчальні особливості текстів підручника полягають у тому, що на їхній основі вдається формувати і техніку, і якість читання першокласників.

Читання й аналіз букварного тексту відбувається в три етапи: I етап – цілісне сприйняття твору (включаємо вправи на формування способу, правильності, розуміння прочитаного); II етап – аналіз прочитаного; III етап – виразне читання тексту.

Основне завдання для всіх учнів на I етапі полягає у прочитуванні тексту декілька разів. На другому етапі вчимо відповідати на запитання з опорою на прочитаний текст, ставити запитання до тексту, уявляти події, описані в тексті. Навчання виразності на третьому етапі полягає у роз'ясненні учням необхідності дотримуватися пауз і виділяти головних слів під час читання. Вчитель демонструє виразне читання, а учні відтворюють.

Завдання для 1 і 2 варіантів на I етапі опрацювання тексту

<i>1 варіант</i>	<i>2 варіант</i>
1) встановити відповідність малюнків і слів; 2) відшукати імена; 3) відшукати слова, які відповідають на запитання хто? що? 4) відшукати 2 (3; 4) складові слів.	1) прочитати перше речення з учителем; 2) прочитати з учителем текст, записаний на дошці; 3) прочитати з учителем друге речення; 4) підкреслити злиття приголосного з голосним, позначених буквами.

Завдання для 1 і 2 варіантів на II етапі опрацювання тексту

<i>1 варіант</i>	<i>2 варіант</i>
1) побудувати графічну модель трьох речень; 2) поставити запитань до кожного речення; 3) побудувати графічні моделі двох останніх речень; 4) скласти розповідь за малюнком; 5) прочитати і підготуватись до переказу прочитаного.	1) скласти графічну модель першого речення разом з учителем і товаришами; 2) розглянути друге речення, надруковане на дошці; виділити відкриті склади, підкреслити їх у підручнику; 3) з допомогою вчителя побудувати графічну модель третього речення; 4) з допомогою вчителя помітити злиття приголосного з голосним, позначених буквами, в кожному реченні; 5) самостійно напівголосно прочитати текст.

Завдання для 1 і 2 варіантів на III етапі опрацювання тексту

<i>1 варіант</i>	<i>2 варіант</i>
1) відшукати і надрукувати слова, що означають дію; 2) побудувати графічні моделі трьох речень; 3) скласти розповідь за малюнком.	1) надрукувати третє речення; 2) відшукати в третьому реченні слово, яке вже читали; 3) позначити злиття приголосного з голосним, позначених буквами, в кожному реченні; 4) прочитати з дошки третє речення за указкою вчителя і відшукати його в тексті; 5) самостійно напівголосно прочитати текст.

Розглянемо опрацювання тексту «Мама і сини» [1, 46].

1 етап

Завдання для учнів **1в**.

– Перед читанням розгляньте малюнок на сторінці. Напівголосно прочитайте текст. Порівняйте його зміст з ілюстрацією. Подумайте: хто зображений на малюнку? Звідки повертаються хлопчики? Де мама?

Вчитель з учнями **2в** працює так.

– Подивіться на малюнок. Хто на ньому зображений? (Орієнтовні відповіді учнів: хлопчики, діти, тьотя).

Самостійно або з допомогою вчителя з'ясовують, що це мама і її сини.

– Прочитаємо назву тексту разом зі мною. Як називається текст, який будемо читати? (Формування образів: почуте слово – написане слово і написане слово – розуміння прочитаного).

– А тепер прочитаємо перше речення і дізнаємося, як звали синів?

(Перший раз речення читає вчитель; другий – учні разом з учителем).

Завдання, які виконуються учнями з допомогою вчителя: визначити кількість слів у реченні; відшукати двоскладові слова; позначити в словах букви, що позначають голосні звуки; визначити, в яких словах є однакові букви і прочитати ці слова. Завдання, яке виконують індивідуально: прочитати речення напівголосно самостійно. Вчитель в цей час підходить до кожного учня і визначає ступінь самостійності кожної дитини.

Перевірка виконаного завдання

<i>1 варіант</i>	<i>2 варіант</i>
Учень вголос читає текст. Всі учні слідкують за правильністю читання, підкреслюють місця, які, на їхню думку, неправильно або неточно прочитані. Після читання виправляють помилки. Перечитують окремі слова, речення.	Учні слідкують за читанням всього тексту. За бажанням виконують завдання 1 варіанта.

Зразкове читання вчителя.

На I етапі роботи над текстом учитель може вибрати завдання із запропонованих.

– Чи є у тексті слова, які повторюються кілька разів? (Іван, Слава, і, лісі; зображення грибів; форми слова – мама, мами, мамі). Знайдіть їх у тексті і прочитайте.

– Які найкоротші слова в тексті? (а, і, в, у).

– Замість яких слів є малюнки?

– Знайдіть найдовші слова (сосновому, насолила).

– Що означає слово сосновий? Знайдіть речення з цим словом і прочитайте його.

– Якими словами можна замінити слово вони? (Іван, Слава, хлопці, сини).

– Знайдіть слова, що означають дію (носили, совила, насолила). Виберіть із цих слів схожі. Яка частина в них однакова? А якою частиною вони відрізняються?

– Скільки речень у текст?

– Прочитайте друге речення.

– Чим схожі третє і четверте речення?

– Скільки слів у останньому реченні?

II етапЗавдання для учнів **1в**.

– Прочитайте текст так, щоб змогли відповісти на запитання:

Як звать синів? Де вони були? Що робили сини в лісі? Кому вони носили гриби (можна не слово, а зображення грибів)? Що робила мама з грибами?

Запитання можна записати на дошці для учнів, які можуть їх прочитати.

Робота з учнями **2в**.

Читання з дітьми другого речення:

- вчитель читає речення;
  - учні повторюють речення, як запам'ятали;
  - визначають кількість слів у реченні;
  - знаходження найдовшого слова – основи, опрацювання значення слова, поділ його на склади;
- читання з дошки: сОснОвОмУ;
- читання речення учнями;
  - самостійне читання учнями першого і другого речень;
  - друкування першого речення під керівництвом учителя.

Перевірка виконаного завдання

1 варіант	2 варіант
Учні відповідають на запитання. Спочатку читають (учитель або учень) запитання з дошки, а потім один учень відповідає. Вчитель пропонує учням самостійно поставити запитання до прочитаного тексту. Учні 1в. ставлять запитання.	Учні сліdkують за роботою 1в. Учні 2в. відповідають на запитання з допомогою вчителя.

На II етапі роботи над текстом учитель може вибрати завдання із запропонованих.

– Прочитайте текст і доповніть речення потрібними словами. (Текст надруковано на дошці.)

Розшифруйте слово за звуковою моделлю. Надрукуйте в зошит перше речення з потрібними словами.

У мами сини – _____ і _____. (Іван, Слава)

Іван і Слава носили мамі _____ — — • — •'. (мамі, гриби)

А мама — — • — •'. _____ . (гриби, солила)

Графічне позначення слів можна замінити малюнками.

– Прочитайте текст. Викресліть з речень зайві слова. Прочитайте новий текст. Надрукуйте в зошит друге речення без помилок.

У мами сини – Іван, Сава, Ніна і Слава. Вони в полі, в лісі. У лісі (використати малюнки) квіти, ягоди, гриби. Іван і Слава носили мамі (використати малюнки) помідори, груші, гриби. А мама гриби солила, ловила.

Підготувати три ілюстрації. На першій – хлопчики з кошиками збирають у сосновому лісі гриби; на другій – мама зустрічає синів, що повернулися з лісу; на третій – мама солила гриби в банки. Запропонувати учням розставити малюнки у відповідності ходом подій тексту; підписати малюнки.

III етапЗавдання для **обох варіантів**:

– Скільки речень у тексті? Як ви це визначили? (Після кожного речення стоїть крапка.)

Крапка – це розділовий знак. Його потрібно читати. В тому місці, де стоїть крапка потрібно зупинитися, робити паузу.

Послухайте, як я прочитаю перше і друге речення (вчитель демонструє виразне читання).

У кожному реченні є головні слова. Під час читання їх потрібно виділяти більшою або меншою силою голосу. Я прочитаю надруковані на дошці речення і виділю більшою силою голосу підкреслені слова. (На дошці надруковано друге і третє речення тексту. Вчитель читає їх, дотримуючись пауз у кінці речень, виділяючи голосом підкреслені слова.)

Вони в сосновому лісі.Вони в сосновому лісі.У лісі гриби (зображення грибів).У лісі гриби (зображення грибів).

Чи є різниця у читанні речень?

Завдання для учнів **1в**. Читайте текст і підкреслюйте головні слова.Завдання для учнів **2в**. Виразне читання четвертого речення разом з учителем: • вчитель читає речення і логічно наголошує слово мамі; • учні читають речення, наслідуючи інтонацію вчителя.**Перевірка виконаного завдання**

Кращі учні читають речення визначене вчителем.

На аналітичному етапі оволодіння навичкою раціональний спосіб читання виробляється через формування в учнів фонетичного слуху, зорово-слухових образів та зв'язку буква → звук. У Букварі закладено неабиякі можливості для успішного виконання аналітико-синтетичних вправ на розвиток слухового, зорового, мовного аналізаторів.

Практика показує, що далеко не кожна дитина може відкрити «таємницю злиття». Застосовуючи індивідуальний і диференційований підходи до навчання першокласників, учитель з перших кроків дбає про формування всіх якостей читання і не переходить до формування швидкості, поки не забезпечить правильності. Тільки сформовані зорово-слухові образи забезпечать ритмічну вимову під час читання. Відчуття ритму призведе до скорочення пауз між одиницями читання, тим самим збільшиться швидкість.

Використання доцільних способів керівництва навчально-виховним процесом на уроці читання індивідуально-диференційованого спрямування сприяє розкриттю і розвитку природних здібностей дитячої особистості, формуванню ключових і предметних компетентностей школярів. Виконуючи диференційовані завдання, першокласники не тільки засвоюють знання, а й усвідомлюють способи навчальної діяльності, успішно долають труднощі в оволодінні навичкою читання.

ЛІТЕРАТУРА

1. Вашуленко М.С. Буквар: підруч. для 1 кл. загально освіт. навч. закл. / М.С. Вашуленко, О.В. Вашуленко. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2012. – 152с.
2. Вашуленко О. Диференційований підхід до формування навички читання у букварний період навчання грамоти / О. Вашуленко // Учитель початкової школи. – 2015. № 9. – С. 14-19.
3. Вашуленко О. Варіативність уроків компетентісно орієнтованого навчання грамоти (читання) першокласників / О. Вашуленко // Початкова школа. – 2016. № 12. – С. 10-14.
3. Державний стандарт початкової загальної освіти // Початкова освіта. – 2011. – № 18 (594) травень. – С. 5-39.
4. Логачевська С.П. Методика диференційованого навчання. 150 фрагментів мови і математики в 1-4 класах з елементами диференціації / С.П. Логачевська. – Кам'янець-Подільський: Абетка, 2005. – 240с.
5. Навчальні програми для загальноосвітніх навч. закл. із навчанням українською мовою. 1-4 класи. – К.: Видавничий дім «Освіта», 2012. – 392 с.
6. Суржук Т.Б. Вивчення та попередження помилок у читанні молодших школярів / Т.Б. Суржук // Науковий вісник Східноєвропейського національного університету імені Лесі Українки. – 2016. – № 1 (303). Том II. – С. 59-65.

Т.Б. СУРЖУК. ІНДИВІДУАЛЬНИЙ І ДИФФЕРЕНЦІОВАНИЙ ПІДХОДИ К ФОРМУВАННЮ НАВИЧКИ ЧТЕННЯ ПЕРВОКЛАСНИКІВ

Резюме. В статті обґрунтовано необхідність застосування індивідуального і диференційованого підходів до формування навички читання першокласників. Доказано, що прогнозуванням труднощів, урахуванням часу на усвоєння навчального матеріалу, вибором різноуровневих завдань, посиленням умов виконання, створюються сприятливі умови для оволодіння учнями навичкою читання. Сосредоточено на відповідній адаптації способів керівництва навчально-виховним процесом при роботі з букварними текстами на уроці читання в першому класі.

Ключові слова: індивідуальний підхід, диференціація змісту навчального матеріалу, індивідуально-диференційоване навчання, рівень навчально-пізнавальної активності учнів, варіативні завдання.

T.B. SURZHUK. INDIVIDUALIZED AND DIFFERENTIATED APPROACHES TO READING SKILLS FORMATION IN FIRST GRADE

The summary. The article validates the necessity of individualized and differentiated approaches to reading skills formation in first grade. By anticipating and addressing student difficulties in the process of reading and selecting student reading level appropriate assignments, a teacher can create favorable conditions for student mastering of the reading skills. The article focuses on suitable adaptation of the teaching methods in learning process management during primer reading lessons in first grade.

Key words: individualized approach, differentiation of learning materials' content, individualized and differentiated teaching method, student learning styles and readiness levels, differentiated and variable assignments.

Рекомендовано до друку.
Д-р пед. наук, проф. Г.П. Коваль.
Одержано редакцією 22.01.2017 р.

УДК: 373. 5. 016: 811. 161. 2 (07)

Ю.І. АРТЕМОВА

НАВЧАННЯ ПЕРИФРАЗУВАННЮ ЯК ЗАСОБУ РОЗВИТКУ КОМУНІКАТИВНОЇ КОМПЕТЕНЦІЇ УЧНІВ

Резюме. У статті розглянуто явище перифрази як описового мовного звороту, а також процесу перифразування та розвитку в учнів перифразистичних здібностей в контексті розвитку їх комунікативної компетенції. Проведено огляд частини підручників і навчальних посібників з української мови для загальноосвітніх навчальних закладів середніх і старших класів та праць науковців в галузі перифразування. Навчання мови повинне будуватися на принципах комунікативного підходу до оволодіння мовою, мовленнєвої спрямованості та функціональності. Однак чіткої продуманої системи роботи над емоційно-експресивними засобами мови, в тому числі і перифразою в методиці на сьогоднішній момент остаточно не розроблено.

© Ю.І. Артемова, 2017

ЗМІСТ

<i>Іванова Л.І.</i> Реалізація завдань формування життєвої компетентності молодшого школяра засобами кейс-технології.	3
<i>Плугіна А.П.</i> Реалізація компетентнісного підходу в освітньому процесі початкової школи.	5
<i>Підлужна Г.В.</i> Компетентнісний підхід до розвитку критичного мислення молодших школярів на уроках української мови.	8
<i>Сіранчук Н.М.</i> Принцип градуальності – методичний принцип формування лексичної компетентності учнів початкової школи.	11
<i>Ткачук О.С.</i> Сутність фонетико-орфоепічної компетентності молодших школярів.	14
<i>Коваленко О.М.</i> Шляхи оптимізації вивчення української мови як державної в сучасній початковій школі.	17
<i>Приходько О.Ю.</i> Принципи інтеграції ключових компетентностей у концепції нової української школи (на матеріалі мовно-літературної освітньої галузі).	19
<i>Семашкіна Г.М., Харечко Н.В.</i> Проблеми формування природознавчої компетентності у дітей молодшого шкільного віку.	22
<i>Маліновська Н.В.</i> Педагогічні детермінанти мовленнєвої готовності дитини до навчання у школі.	25
<i>Лесняк Н.В.</i> Компетентнісний підхід у викладанні образотворчого мистецтва.	28
<i>Цепова І.В.</i> Формування комунікативної компетентності учнів першого класу засобом інтеграції видів мистецтв на уроках розвитку зв'язного мовлення.	32
<i>Ганжа М.В.</i> Педагогічні проблеми естетичного виховання: інтерактивний підхід їх вирішення.	35
<i>Кантур Г.А., Остапук М.С.</i> Формування морально-етичних цінностей молодших школярів у процесі вивчення української мови.	39
<i>Владимирова А.Л.</i> Естетичне виховання молодших школярів засобами національного пісенного фольклору як один із спектрів життєвих компетентностей.	41
<i>Суржук Т.Б.</i> Індивідуальний і диференційований підходи до формування навички читання першокласників.	44
<i>Артемова Ю.І.</i> Навчання перифразуванню як засобу розвитку комунікативної компетенції учнів.	48
<i>Бабій Н.Б.</i> Актуальність збереження соціокультурних традицій в руслі впровадження інновацій у початковій школі.	52
<i>Вітюк В.В.</i> Робота над словниковими словами у першому класі.	55
<i>Гамза А.В.</i> Формування у молодших школярів текстотворчих умінь у процесі вивчення дієслова.	58
<i>Янцур М.С.</i> Формування профорієнтаційної компетентності в учнів початкової школи.	61
<i>Боданець-Білокаленко Н.І.</i> Формування змісту літературного читання в контексті викликів сьогодення.	66
<i>Бісовецька Л.А.</i> Використання інформаційно-комунікаційних технологій на уроках у початковій школі.	70
<i>Дмитрієва О.В., Годунова Н.Б.</i> Використання сучасних інформаційних технологій на заняттях з країнознавства Англії та Сполучених Штатів Америки.	75
<i>Дуброва А.С.</i> Освітньо-виховні можливості інформаційно-комп'ютерних технологій у навчанні і вихованні молоді.	77
<i>Матвієнко О.В.</i> Інноваційна діяльність в освіті як фактор підвищення її якості та ефективності.	80
<i>Федчук Л.І.</i> Компетентнісно зорієнтовані технології в структурі практичних занять з методики навчання української мови.	84
<i>Годунко Л.В.</i> Запровадження інноваційних методів навчання у рамках нової концепції викладання іноземних мов у початкових школах Словацької Республіки.	87
<i>Павленко А.С.</i> Формування та становлення особистості дитини через соціальні інститути спілкування.	90
<i>Гужанова Т.С.</i> Педагогічні умови своєчасного розвитку мовлення дитини в перші роки життя.	93
<i>Захарчук З.О.</i> Підготовка партитури навчального тексту до опрацювання її на уроках літературного читання з молодшими школярами.	96
<i>Кучма Т.В.</i> Особливості викладання іноземної мови у початкових класах.	99
<i>Козіцька О.А., Тупальська Г.О.</i> Особливості вивчення функціонування контамінованих складних конструкцій у сучасному мовознавстві.	103
<i>Сенчило А.В.</i> Пізнавальна самостійність як складова розвитку критичного мислення молодших школярів.	104
<i>Шалівська Ю.В.</i> Особливості комунікативно-мовленнєвого розвитку молодших школярів на уроках читання.	107
<i>Шульжук Н.В.</i> Проблема сучасного підручника з української мови для учнів середньої та старшої школи.	110
<i>Златів Л.М.</i> Проблеми у викладанні української мови професійного спрямування в контексті сучасних підходів.	113
<i>Костолович Т.В.</i> Чинні підручники з сучасної української мови для вищої школи як засіб формування професійної комунікативної компетентності майбутніх вчителів.	117
<i>Грозан С.В.</i> Компетентнісна модель професійного розвитку майбутнього вчителя.	121
<i>Гетманчук Н.О.</i> Компетентнісно орієнтоване вивчення синтаксису у вищому навчальному закладі.	124
<i>Шевчук Т.Б.</i> Особливості формування лексичної компетенції майбутніх вчителів початкових класів.	127
<i>Іовхімчук Н.В.</i> Мовленнєво-комунікативна культура як складова іміджу майбутніх вчителів початкової школи.	131
<i>Дідур Н.А.</i> Методика формування соціокультурної компетентності майбутніх учителів початкової школи	

у процесі психолого-педагогічної підготовки.	133
Данилюк О.К. Формування культури професійного спілкування майбутнього вчителя початкових класів у процесі вивчення курсу «Українська мова (за професійним спрямуванням)».	137
Романюк С.З. Інноваційні підходи до навчання лінгвістичних дисциплін майбутніх учителів початкової школи.	140
Рудницька Н.Ю., Тарнавська Н.П. Підготовка майбутніх фахівців до застосування сучасних технологій математичної освіти у дошкільному навчальному закладі та початковій школі.	144
Артемова О.І. Психологічні та педагогічні креативні технології у професійній підготовці вчителя початкових класів.	148
Колесник Н.Є. Підготовка майбутніх учителів початкової школи до використання сучасних новітніх цифрових технологій у творчій діяльності учнів.	152
Онишків З.М. Змістовий компонент підготовки майбутніх учителів до впровадження освітніх інновацій у початковій школі.	155
Степанова О.І. Формування культури мовлення майбутніх вихователів дошкільних навчальних закладів в умовах реалізації компетентнісного підходу.	158
Дубасенюк О.А. Компетентнісний підхід як чинник професіоналізації вищої освіти.	161
Кононко О.Л. Емоційний профіль майбутнього педагога: суть, напрями та умови формування.	164
Лук'яник Л.В. Методичні основи роботи вчителя з використання інформаційних технологій у розробці електронних засобів навчального призначення для початкової школи.	168
Антончук О.М. Духовний аспект підготовки майбутніх учителів-словесників.	171
Семенець С.П. Особливості методичної підготовки майбутніх учителів математики в умовах реалізації концепції розвивального навчання.	174
Вітвицька С.С. Середовищний підхід у підготовці магістрів освіти до професійно-педагогічної діяльності. ...	177
Мельничук Ю.Ю. Використання інтерактивної дошки під час викладання філологічних дисциплін у вищій. ...	179
Чернюшок О.В. Особливості розвитку креативної складової у підготовці майбутніх художників-педагогів на заняттях з композиції.	182
Горобець І.А. Цілі та зміст формування іншомовної компетенції у говорінні студентів мовних спеціальностей в умовах глобалізації суспільства.	187
Процько Є.С. Гендерна рівність при вивченні іноземних мов у середніх та вищих закладах освіти: аналіз сучасних вітчизняних досліджень.	191
Бондарук Я.В. Вплив соціальних мереж та Інтернет-ресурсів на вивчення англійської мови студентами-філологами.	194
Грицай Н.Б., Демчук В.В. Реалізація змісту професійної підготовки фахівців з біології у Рівненському державному гуманітарному університеті.	197
Романюк С.К. Застосування тестування на заняттях з англійської мови за професійним спрямуванням у вищому навчальному закладі.	201
Мартинюк А.П., Губіна А.М. Навчання діловому письму іноземною мовою в магістратурі немовних вищих навчальних закладів.	204
Маковська Г.Я., Пархоменко О.Т. Міжкультурна складова підручників з іноземної мови для вищих навчальних закладів технічного спрямування.	208
Тишко Н.М. Типологія стратегій для формування професійно орієнтованої англомовної читацької компетентності майбутніх інженерів.	210
Відомості про авторів.	214